List 47. Tečaj LVI.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. novembra 1898.

Politiški oddelek.

Kvota.

Končno je bila mej kvotnima deputacijama, ki se imata dogovoriti glede prispevka vsake naših državnih polovic k skupnim izdatkom, izrečena poslednja beseda, katera pravi, da pogajanja niso imela nobenega uspeha.

Cislitvanska je prav za prav lahko zadovoljna, da so Madjari odklonili preskromno zahtevo naše kvotne deputacije, naj se ogerski prispevek zviša na 38 odstotkov, zakaj tudi če bi bili Madjari tej zahtevi ugodili, bi bili mi še vedno na slabem in bi morali za Madjare plačevati ogromne svote.

Na cislitvanski strani se je dovolj grešilo. Največji greh je, da naša vlada in da naša kvotna deputacija nista pokazali nikdar nič enerčije, da sta se pred madjarsko trdoglavostjo vedno umikali. Naša kvotna deputacija je storila veliko, neodpustno neumnost, ko je meseca junija letošnjega leta opustila svojo, lansko leto formulirano zahtevo, naj se avstrijski prispevek določi na 58 odstotkov, ogerski pa na 42, ter na ta način priznala, da je od Madjarov preveč zahtevala. Kako morejo izkušeni politiki take budalosti uganjati, je sploh nerazumljivo.

Madjari ne morejo niti s stališča financijalne pravičnosti niti s stališča gospodarske moči ničesar ugovarjati avstrijski, žal preklicani prvi zahtevi, naj plačuje po 42 odstotkov skupnih izdatkov. Takisto niso mogli navesti nobeneda pametnega razloga proti zahtevi, naj se določi kvota na podlagi plačilne zmožnosti in z ozirom na število prebivalstva. Ako se računa na tej podlagi z ozirom na ogerski državni proračun za l. 1896 ter z ozirom na zadnje ljudsko štetiljenje, se izkaže kot pravična taka razdelitev bremen, kakor jo je cislitvanska kvotna deputacija najprej nasvetovala, da namreč plača Ogerska 42 odstotkov, cislitvanska pa 58 odstotkov.

Nasprotri temu so si dovolili Madjari neslano šalo, kar si je treba dobro zapomniti. Preračunali so in to na popolnoma nezanesljivi podlagi podatkov, da znašajo vsi dohodki cislitvanske državne polovice 882 milijonov, vsi dohodki ogerske državne polovice pa 392 milijonov.

Na tej podlagi, katero je s popolno pravico imenovati statistiško pačenje in brezprimerno predrznost, so Madjari izračunali, da bi moral cislitvanski prispevek k skupnim izdatkom znašati 69.22 odstotkov, ogerski pa 30.78 odstotkov in kakor v posmeh so izjavili, da bi bili pripravljeni, plačevati k večjemu 31.997 odstotkov.

Gotovo je vredno preiskati, kaj bi bila Avstrija dosegla, ako bi bili Madjari sprejeli za nje nasvetovano kvoto 38 odstotkov, na katero je cislitvanska kvotna deputacija reducirala svojo zahtevo, s katero se pa Madjari tudi niso zadovoljili. Ako bi se bila ogerska kvota določila na 38% bi bila najprej odpadla tista 2%, katera plačuje sedaj Ogerska za nekdanjo vojaško krajino. V primeri s sedanjo kvoto znaša torej zahteva cislitvanske kvotne deputacije prav za prav samo 6.6% več nego je doslej ogerska plačevala. Pa tudi to ni nikak pridobitev, kakor je češki posl. Dr. Fošt v nedeljo razložil na nekem shodu, na katerem je dokazal, da se bremena Cislitranske ko novi nagodki zvišajo za letnih pet milijonov gld.

Teh pet milijonov na korist Ogrski iz jaha iz premembe ključa za razdelitev bonifikacijskih in restitucijskih bremen pri izvozu, iz višjih dohodkov Ogerske od dobička pri avstro-ogrski banki, iz zvišanja davka na sladkor itd. Ako odbijemo teh pet milijonov od svote, za katero bi se zvišal ogerski prispevek, če bi se ogrska kvota določila na 38 odstotkov, potem se izkaže, da bi Cislitvanska ne bila na boljšem niti za cela dva milijona. In še s takim beraškim zvišanjem ogerskega prispevka Madjari niso bili zadovoljni.

Pogajanja mej kvotnima deputacijami so se torej razbila. Sedaj se bodeta avstrijska in ogrska vlada direktno pogajali in kadar se zjedinita na kvoto, pride vsaka vlada s svojim predlogom pred svoj parlament in tedaj bodo imeli poslanci zadnjo besedo.

Ali je upati, da se bode vlada zavedela svoje dolžnosti in napram Madjarom ostala trda in energična ter krepko varovala cislitvanske koristi? Bojimo se, da ne!

„The wonderful century."

Tako se glasi naslov jako zanimive knjige, katero je ravnokar obelodanil znameniti učenjak Alfred Russel Wallace. „The wonderful century", „stoletje čudežev", imevuje Wallace naše devetnajsto stoletje in to zbok mnogih iznajdb, s katerimi se more ponašati. S tem ne misli Wallace na tiste milijone iznajdb, katere so zabeležane v patentnem registru, ampak na tiste, ki so nam razkrile nove, doslej neznane zakone narave, ustvarile nove fundamente vedi in posegle globoko v vsakdanje življenje.

Russel Wallace je te iznajdbe razdelil na dve skupini, na iznajbe in razkritja praktične vrednosti in na iznajdbe in razkritja bolj teoretičnega pomena.

V prvo skupino spadajo naslednje iznajdbe. 1. železnice, ki so premenile potovanje in zlasti vso trgovino in obrtnost revolucijonirale ter preorugačile ves gospodarski ustroj, 2. parobrode, ki so za promet na morju istega pomena, kakor železnice za promet na kopnem, 3. električni telegraf, 4. žveplenka, 5. plinova razsvetljava, 6. telefon, 7. električna luč, 8. fotografija, 9. fonograf, 10. röntgenovi žarki, 11. spektralna analiza, ki je naše znanje o univerzumu korenito predrugačila tako, da smo z njeno pomočjo v stano, določiti relativno temperaturo in kamiško sestavo zvezda, 12. poraba anestetičnih sredstev, vsled katerih je možno izvrševati najtežje kirurgične operacije ne da bi bolnik imel kake bolečine, 13. poraba antiseptičnih sredstev v kururgiji.

To je lepa vrsta znamenitih iznajdb. Ako se vprašamo, kaj so nam jednako važnega podala prejšnja stoletja, moramo odgovoriti, da skoro ničesar. 17. stoletje nam ni dalo druzega, kakor dalnogled, katerega iznajba pa daleč nima tistega pomena, kakor na pr. spektrelna analiza. Res, da so v 18. veku marki Worcester Bonltuos in Watt prišli na sled učinka para, a praktičnega pomeua je to postalo še le v našem veku, in tudi zrakoplov in strelovod se v minolem stoletju nista povspela do večje važnosti.

Šestnajsto stoletja nam ni prineslo nobene večje iznajdbe, 15. nam je prineslo tisk, 14. pa kompas, vsa prejšnja stoletja in tisočletja pa so človeštvu padala samo dvoje izumov življenskopraktičnega pomena. Izumitev arabških številk, ki so peljale k arimatiki in k algebri ter izumitev alfabetične pisave.

Vsega skupaj so nam torej poprejšna tisočletja podala samo pet znamenitih uzumov, dočim nam jih je tekoče stoletje podalo trinajst.

Skoro isto je razmerje mej teoretičnimi razkritji. Naše stoletje jih je prineslo dvanajst. To so:

1. razkritje mehaničnega ekvivalenta gorkote kirje izkazal kot temeljni princip o hranitvi eneržije, 2. molekularna teorija plinov, 3. način direktnega merjenja gibljivosti luči in eksperimentelni dokaz, da se svet suče, 4. razkritje o funkciji prahu v naravi, 5. teorija o prvotnih in zloženih razmerah v kemiji, 6. razkritje narave meteorov in kometov, ki je omogočilo meteorične teorije o svetu, 7. dokaz o postanku in razvoju lednikov, 8. dokaz, da je človeštvo milijone let staro, 9. teorijo o organičnem razvoju, 10. teorijo o celicah in o rekapitulaciji v nauku o embriju. 11. teorijo o kalih infekcijskih boleznij, 12. razkritje o naturi in o funkciji belih partikljev v krvi.

Ako pregledamo v preteklost, vidimo, da nam je 18. stoletje dalo dve skupini iznajdeb: 1. vstvarilo je moderno kemijo, kar je zasluga Blacka, Caven, Disha, Priestleya in Lavoisiera ter 2. ustvarilo je znanost o elektriki, kar je zasluga Franklina, Galvanija in Volte.

Več nam je prineslo 17. stoletje namreč: 1. gravitacijski nauk, 2. Keplerjev zakon, 3. diferencijalno računanje, 4. Harveyev dokaz cirkulacije krvi in 5. Romerjevo določanje hitrosti svetlobe s pomočjo Jupiter satelitev, vsa prejšnja tisočletja so nam podala le Evklidovo geometrije.

Z ozirom na to, je Wallace, pač po vsi pravici naše stoletje imenoval stoletje čudežev, „The wonderful century."

Politični pregled.

Državni zbor. — Minoli petek je poslanska zbornica po dalši in jako ostri razpravi odklonila predlog, naj se obtoži bivše Badenijevo ministerstvo, ker je lani ob tem času poklicalo na pomoč policijo, da ž njo ukroti nemške obstrukcijoniste. Predlog je bil s 193 proti 174 glasom odklonjen, torej z majhno večino 19 glasov. Ta večina se je dobila samo s pomočjo nemške katoliške ljudske stranke, ki je šla zdaj z dssnico, dočim je tedaj, ko je bil stavljen ta predlog vprvič, glasovala z opozicijo in tako omogočila njega sprejetje, V torek je prišel na razpravo predlog, naj se obtoži Thunovo ministerstvo, ker je povodom protižidovskih izgredov v Gališki v 33 okrajih razglasilo izjemno stanje. Predlog so stavili sociialni demokratje in ga je najprej utemeljeval Daszynski. Brez dvoma je Daszynski v svojem popisu galiških razmer in postopanja gališke šlahte ter uradništva močno pretiraval, ali če je le stoti del tega res, kar je povedal, potem zasluži ministerstvo, da se obtožni predlog sprejme, kajti potem so gališke razmere sramota celo za tako malo civilizovano državo, kakor je naša. Ministerski predsednik grof Thun je sicer Daszynskemu ugovarjal, a jako slabo, ker ni vedel druzega reči, kakor da je Daszynski napadal odsotne osebe, ki se ne morejo braniti. Tak odgovor pač ni vreden piškovega oreha. Razprava o obtožnem predlogu se je včeraj nadaljevala, zajedno pa se je začelo prvo branje trgovinske pogodbe z Japonsko.

Nagodba. — Nagodbeni odsek deluje sicer počasi a delo gre vender kolikor toliko od rok. V jedni zadnjih sej je trgovinski minister Dipauli priznal, da bo treba skleniti nov previzorij, ker je zlasti vsled razmer v ogerskem drž zboru nemogoče, da se definitivna nagodba pravočasno in parlamentarnim potom reši.

Dunaj za Südmarko. — Stolno mesto Dunaj ima od tega, da je sedež vseh centralnih uradov, središče cele dr-

žave in rezidenca cesarjeva neizmernih koristij, katere mu nalagajo rečene okolnosti. Dunaj je v zadnjem času opetovano dokazal, da je slovanskim narodom, torej večini avstrijske države skrajno sovražen in da je pod vodstvom svojega župana dr. Luegerja popolnoma prestopil v tabor nemških nacijonalcev. Najbolje je to pokazal s podporo, katero je dovolil društvu. «Südmark» Mesto, ki tako eklatantno kaže svoje sovraštvo do nenemških narodov, ni vredno, da bi bilo središče cele monarhije in zato mora biti naš klic: Proč od Dunaja.

— **Vojni minister Krieghammer** je vsled svojega postopanja v dveh delikatnih zadevah postal nemogoč in je podal ostavko, katero cesar gotovo sprejme. Prvo hibo je storil Krieghammer s tem, da je cesarjevi odločbi glede odstranitve Hentzijevega spomenika dodal dostavek, kateri je Madjare silno razljutil, drugo hibo pa je storil s tem, da je ukazal kaznovati stotnika Wiesnerja, ker je ta na nekih kontrolnih shodih odredil, da naj mu reservniki molče izroče pase, s čimur je hotel preprečiti neljube prizore radi zglaševanja v češkem jeziku. Mi smo pred kratkim dokazali, da je zahteva, da bi se morali reservisti oglašati v nemškem jeziku, popolnoma nezakonita in prav vsled tega pravnega stališča hočejo slovanski poslanci izvajati vse konsekvence proti vojnemu ministru. Krieghammer je menda spoznal, da mu v očigled nasprotstva obeh parlamentov ni več obstanka in je vsled tega podal ostavko.

Ogerska. — V madjarskem parlamentu so zavladale jako napete razmere in lahko se zgodi, da nastane velika parlamentarna, ministerska ali celo ustavna kriza. Opozicija je začela najbrezobširnejši boj v prvi vrsti proti Banffiju, v drugi vrsti pa proti nagodbi sploh ter je z obstrukcijo dosegla, da zbornica že več tednov ne more ničesar delati. O posvetovanju o nagodbi sploh ni govora. Banffiy je poskusil pomiriti opozicijo s tem, da je izposloval pri cesarju odredbo, vsled katere se premesti spomenik generala Hentzija, kateri spomenik je Madjarom od nekdaj trn v peti. Vojni minister je cesarjevo odredbo na tako nesrečen način razglasil, da je raztogotil vse madjarske kroge. Opozicija je to porabila za boj proti ministerstvu. V tem boju je domobranski minister Fejervary razžalil opozicijo, kar je prouzročilo silne rabuke v zbornici. Opozicija je tako razgrajala, da je moral predsednik sedemkrat pretrgati sejo in jo naposled zaključiti. Drugi dan je Fejerwary sicer preklical svoje besede, a ljudstvo je bilo že tako razburjeno, da so se na raznih mestih primerili velikanski izgredi, katere je zamogla policija le z naporom vseh sil zadušiti in pri katerih je bilo več oseb ranjenih. Ponekod so se primerile kar male bitke. Položaj se je vsled tega jako poostril in ker ogerska ustava ne pozna § 14., državnozborski opravilnik pa ne konca debate, se občno sodi, da bo Banffiy primoran odstopiti.

Italija. — si je bila z zvezo z Nemčijo naložila velikanskih bremen v vojaške namene, a s tem, da je Francija njenim pridelkom zaprla mejo, izgubila je najvažnejši vir svojih dohodkov. Italija je izgubila glavni trg za svoje pridelke, zlasti za vino, katerega je prej prodala vsako leto tri milijone hektolitrov na Francosko, in vsled tega je nastala tako nevarna agrarna kriza, da se je Italija samo z naporom vseh svojih sil ubranila pretečega jej bankerota. Kaj je sedaj prouzročilo, da se je Francija takorekoč usmilila ruinirane Italije, tega ni možno z gotovostjo povedati. Nekoliko so pač uplivali trgovinski oziri, zlasti oziri na francosko industrijo, a v prvi vrsti so bili pač merodajni politični nagibi. Francoski in italijanski listi pravijo, da bode imela pogodba važnih političnih posledic, česar ni drugače tolmačiti, kakor da nastanejo mej Francijo in Italijo prijateljske razmere, v katerem slučaju bi Italija pač ne moglo več ostati v trozvezi.

Italija in Francija. — Po daljših pogajanjih mej italijansko in mej francosko vlado je bila te dni mej tema dvema državama sklenjena trgovinska pogodba, vsled katere se konča trgovinski in carinski boj mej njima ki je trajal celih petnajst let. Ta boj je prouzročila Crispijeva zunanja politika, v prvi vrsti pogodba katero sta sklenili Nemčija in Italija in v drugi vrsti trozveza.

Obrtnija.

O razširjenju pravne izvedenosti med rokodelci.

(Konec.)

V predidočem delu tega članka smo podali iz življenja vzeto sliko. Vsakdo je že kaj tacega ali kaj podobnega doživel. Glavni vzrok v tej sliki opisani nesreči je bil ta, da mladi obrtnik ni imel nikakega pojma o meničnem pravu. Izvedel je prepozno, da proti meničnim tožbam ni ugovora. Ako bi bil dal upniku navadno dolžno pismo, bi ne bil prišel v tako nevarnost. Če bi bila tudi prišla tožba, bi imel še vedno dosti časa, si pomoči kakorkoli ali drugod dobiti kredit in se tako rešiti, tako pa ne. Iz tega sledi dvoje: rokodelec naj sploh nikdar ne podpiše menice, ako pa že to stori, mora imeti najzaneslivejšo gotovost, da bo zamogel menico tisti dan plačati, ko zapade. In dalje: Rokodelec si naj na vsak način pridobi neko mero pravnega znanja, še predno začne delati na svojo roko.

Ako dandanes obrtnik o pravnih zadevah kaj ve, so to k večjemu nekateri paragrafi obrtnega zakona, navadno le določbe o vajencih in o nedeljskem počitku ter o dokazu osposobljenosti. O drugih zakonih se mu največkrat sploh nič ne sanja. Slišal je morda tudi, da obstoji civilno pravdni red, konkurzni red, trgovski in menični zakon, ali mislil je vedno, da to njega vse nič ne briga, da se to ne tiče njegovega rokodelstva, sicer pa, če bi že imel kake take opravke, da se itak obrne do odvetnika. To stališče je popolnoma napačno in rokodelcu na veliko škodo. O tem menda ni več dvoma in zato je odgovoriti na vprašanje: kako si more rokodelec pridobiti potrebnega pravnega znanja?

Odgovor je težak. Bržčas poreče vsakdo, naj se v obrtnih nadaljevalnih šolah uči tudi kar treba pravdnih rečij. Dobro! Ali kako naj mlad človek razume zakon? Pri Slovencih je uvaževati, da sploh nimamo še na slovenski jezik preloženih zakonov, ali tistemu, ki zna nemški, je sila težavno, zakone v tej čudni pravniški nemščini razumeti. Že navadnih sodb in njih utemljevanja skoro ne razume, kdor ni na visokih šolah študiral pravoslovja, zakonov pa človek z navadno omiko sploh ne pojmi. Zakoni so taki, da jih rokodelec ne more razumeti, a vender velja zanj določba, da izgovor in opravičba, jaz zakona ne poznam, pred sodnikom ne velja.

Ako država kaj tacega zahteva, potem je njena prokleta dolžnost, da seznani državljane z vsebino teh zakonov. Skrbeti bi morala za to prav takisto, kakor

skrbi, da se nauči mladina čitati in pisati. Že v ljudskih in v drugih šolah bi se morala mladina seznaniti s temeljinimi določbami pravnih uredb in odredb, morala bi se poučiti, kaj je prav, kaj je pravo in kaj morala, kaj krivda in kaj kazen, kaj je zadolžnica in kaj menica, kaj je cevilni pravdni red in kaj je kazenski pravdni red, kaj je fizična, kaj je juristična oseba itd.

Čuli so se tekom časa že najrazličnejši nasveti, kako širše sloje ljudstva sosebno pa rokodelce seznaniti z zakoni in jih poučiti o najpotrebnejših zakonskih in pravdnih zadevah. Nasvetovali so se posebni ljudstvu primerni spisi, predavanja o pravdnih zadevah v zadrugah in v društvih itd. itd. a storilo se ni ničesar. Sicer pa bi s tem ne bilo dosti pomagano. Kakor mora vsakdo prej črke poznati, predno začne brati, prav tako bi tudi poučni spisi in pravdoznanska predavanja imela šele potem kaj pomena, ako bi ljudstvo že poznalo temeljna pojme. Ti se morajo mladini v cepiti že v šoli in zato je naše mnenje, da takisto, kakor uči šola mladino čitati in pisati, računstva in prirodoznanstva, bi jo moralo poučevati tudi o temeljnih pravdnih stvareh in tako vstvariti podlago, na kateri bi se dalo potem s poljudnimi spisi in predavanji zidati.

Kmetijstvo.

Živinozdravska črtica

(Konec.)

Pri težavnih porodih se včasih poškodujejo nekateri deli spolovil. Majhne rane, četudi živino bole, so brez nevarnosti in se lahko ozdravijo, ali se čista mrzla voda v spolovila brizglja, ali se še pridene vodi nekaj kapelj arnične tinkture.

Ako pa so notranji deli zelo poškodovani, je nevarnost že večja in živina lahko celo pogine, če po vnetu snet ritisne ali če nastane velik krvotok.

Z večjemi ranami se ravna ravno tako, kakor z manjšimi, samo hudo vnetje tolažiti se z notranjimi zdravili na pr., da se živini mej pijačo daje solitarja, dalje če sama noče piti, da se ji tako vodo trikrat na dan siloma vliva.

Če se z ranami pametno ravna, se največkrat zacelijo in se živina zopet obreji.

Po težavnem porodu in zlasti po prehlajenju se časih vname maternica. Znamenja njene vnetosti so: živina je zelo občutljiva na križu, če se nanj pritisne, zaradi bolečin je nepokojna, onamnica je rudeča, vroča in bolj suha, živina se napenja in večkrat stoka, zadnji del ji omahuje, kakor da je mrtvouden, časih jo pretresa mraz, da se dlaka po hrbtu ščetini, večji del pa jo kuha vročnica, zato je tudi gobec bolj vroč, sapa gorkeji, ušesa so kmalu vroča, kmalu mrzla, živini se ne poljubi jesti in vime je bolj prazno.

Ta bolezen je vselej nevarna, ker se lahko primer da se vnetje premeni v smrtni snet ali pa v dolgotrajno gnojenje. Če živina tudi ne pogine, postane po hudi boleni največ v začetku tako, da ima poklicani zdravnik opraviti z vnetjem.

Po težavnih porodih, kadar se je živina zelo napenjala, se prikaže časih maternica s svojo notranjo stranjo zunaj sramnice ali pa popolnoma ven pade. To se imenuje trut. Prepadla maternica se rada vname, kakor stopi na zrak.

Kako se primeri trut, zamore razumeti le oni, ki ve, da je maternica privezana po vezkih, ki jo drže v vjeni legi. Če so se vezi tako raztegnile, da ohlapnejo ali da se celo pretrgajo, stopi maternica ven, kakor na priliko podeleka klobučje štule.

Pri trutu je vselej treba zdravnikove pomoči. Skušnje posljednega časa se te-le najbolj potrdile. Od prepadle maternice se najpoprej loči iztreba, če se ni že sama ločila; potem se očisti v mlačni vodi, če se je na tleh kaj pomazalo, na to pa se položi v škaf z mlačno vodo, v kateri smo dali 28 dekagramov drobno zmletega surovega galuna. V ti galunovi vodi se koplje telečnik, kateri se s svojimi gobami vred po tej kopeli že večidel v četrt ure in včasih še poprej tako skrči, ga skoraj sam smukne notri in tudi več ven ne pade. Navadno je krava v dveh dneh popolnoma zdrava.

Živina, katero je zadela ta nesreča, se mora potem ko se je maternica nazaj spravila, vselej z zadnjima nogama na višjo steljo postaviti, ker maternica ne sili tako ven, kakor če živina zadaj na vzdol stoji. Pripomniti je tudi, da naj se s prepadlo maternico vselej rahlo in mehko ravna, da se ne otisne in po stisku ne vname.

Če bi pri vsem tem maternica ne hotela notri ostati je treba, da se preveže sramnica.

Kako pa se potisne maternica nazaj? Odgovor na to vprašanje se glasi:

S pooljeno pestje ali s pooljenim kegljem se potisne ravno na sredi nazaj in potem se še nekaj časa roka ali kegelj notri drži. Nekateri — namesto prereze — sramnico tudi zašijejo, kadar je trut nazaj spravljen bil — ali dostikrat se primeri, da šivi ne drže in da se vse skupaj raztrga, kadar se živina napre.

Če je živina pokojna postala in se ne napenja več, ni treba, da bi imela sramnico več kakor dva ali tri dni prevezano. Če je pa nepokojna, se mora preveza časih še do 14 dnij pustiti. Živina naj, dokler ima prerezo čez sramnico, z zadnjim koncem vedno višje stoji. Mrzli obkladki čež križ ji dobro store.

Ako pa prepadle maternice na noben način ne moremo nazaj spraviti in se vidi, da je deloma že snetjava ali raztrgana ali sicer neozdravljivi del odrezati.

To je pa težavno in tudi nevarno in se sme le takrat poskusiti, ko je gospodarju sila veliko na živini ležeče.

V ta namen se položi ali postavi in zveže živina tako, da se ne more med rezanjem premakniti, potem

se prereže maternica $2^1/_2$ cm od njenega ustja z dreto prav trdo in pod to prerezo se odreže z ostrim nožem. Kar še pri materničnem ustju ostane, se potisne skozi nožnico nazaj.

Če pa vkljub vsi ti zdravniški pomoči živino vročnica vedno huje tare in ona začne vedoma pešati in slabeti. potem je živina izgubljena in naj se da konjedercu.

Poučni in zabavni del.

Iz lovske torbe.

(Spisal Julj B.)

Kaj je lepšega na svetu, nego v urah po storjeni dolžnosti svoji korakti v svobodni krasni naravi s puško v roki za zvestim psom prepeličarjem? Vsaka najmanjša stvar zanima raznega lovca; priliko ima, seznaniti se z vsemi krasotami prelepe prirode, izpoznavati to in ono žival ter opazovati jo v njenem kretanji, kadar se čuti varno pred večnim pregonom lova.

Veliko je lovcev, katerim je jedino le za pečenko; ti zasledujejo večinoma takozvano koristno divjačino, ne da bi se za njo v drugem obziru kaj brigali. To ima tudi svojo vrednost: a lovec, kateremu je prva briga izpoznavanje divjačine, njenega življenja, njenega značaja, ta je pravi lovec; sleharn dan se vrne domov z novimi izkušnjami, vesel, zadovoljen, in kadar gre zopet na lov, navdaja ga tisti tajinstveni čut, katerega pozna le pravi lovec.

Nikdo pa ne bo oporekal, da je lov na roparsko divjačino, veliko zanimivejši, nego lov na koristno divjačino. Tu vidi prazen vedoželen lovec, kako se je boriti za vsakdanji kruh, koliko trud. Vstrajnosti zvijače je treba, predno se doseže kak neznaten vspeh. Pač trd boj za obstanek!

Mej roparskimi živalimi zavzema pri nas prvo vrsto lisica, ker je najbolj navadna.

Kdo je ne pozna zvite lisice? Že otrok čuje od svoje matere, da je v pretečeni noči lisica odnesla najlepšega petelina ali najtežjega purana. Skoro sleharn dan se čuje tu ali tam: „Prekanjen je, kakor lisica.“ „Ta zviti lisjak!“ itd. vendar, da si je lisica kaj navadna roparska žival, je večina ljudstva pozna le po tem, kar sliši o njej, navadno so roparski napadli na kuretnino o katerih tožijo posestniki, le malo kdo pa pozna lisico iz lastne izkuščinje.

Meni bilo je posebno na tem, da se seznanim kolikor možno natanko s to zanimivo živaljo. Žrtvoval sem marsikatero noč, prebil dokaj mraza ter navadil se ne dobro mero potrpljenja. Imel sem srečo. Kar sem dolgi vrsti let izkusil, to hočem zapisati. ender ni moja naloga lisice vpisati strogo znanstveno. Podati hočem le nekaj črtic kot donesek k njeni karakteristiki, kar bodi osobito mlajšim lovcem v pouk, da bodo to žival, katero je primeroma težko zasačati, ker je zelo previdna, lažje zasledili.

Nekateri zagovarjajo lisico kakor koristne žival Večinoma so ti kmetiškega stanu. Znano je namreč, da pokonča lisica veliko miši, teh poljskih škodljivcev in v tem obziru je gotovo koristna, a koliko napravi tudi škode ravno kmetu, ker ima najboljšo priliko. Uverjen sem, da je škoda veliko večja, nego je korist.

V zimskem času goni glad lisico, da si ne izbirna, svoje hrane. Tedaj ji domača raca, goska, kokoš prav ako dobra, kakor mala miška. V poletnem času pa mora jinica skrbeti za tvoj zarod. Ta potrebuje čuda veliko in kolikor je kuretnine v bližini, vse gre v njeno nikdar sito žrelo, ako jo ne doleti prej kako svinčenko.

Najlepše je opazovati lisico v zimskem času, ko leži debel sneg.

Tu jo bodeš videl večkrat ob belem dnevu. kako previdno teka vprek polja, se suče, kakor afektirana gospica, vse povoha, kar vidi, se vsede in preži pred mišjo luknjo, potem se stegne, skoči in miška je njena. Pa kaj le to za njen glad! Treba je še dosti dobiti. Urno teče zopet naprej, skoči na kup gnoja, kjer upa dobiti kako kost, koplje in zbira, skoči dol in zopet gor, in ako dobi kaj, odnese je v stran ter je zavžije.

Največkrat jo boš videl ob vodi, kjer se v zimskem času najrajše zbirajo tice, kjer tudi rad kak zajček leži. To lisica dobro ve. Kjer so divje race, tam tudi lisica ni daleč, ki vse zavoha. Požre sleharn dan toliko, da bi se človek čudil.

Ko sem se približal jedenkrat na lovu vodi, kjer sem upal dobiti race, jih je kakih osem zletelo iz grma, prav izpod mene, Streljal sem dvakrat, a po drugem strelu zapazim v nasprotnem grmu lisico, katera je bila prežala na te race. Žalibog mi ni bilo časa puške zopet basati. Lisica jo je pobrala vprek travnika v gozd, kjer je sedela in me gledala. Menda ni imela posebno prijaznega pogleda za me, ker sem jo pripravil ob mastno južino.

Zopet drugikrat korakam previdno ob vodi. Zapazil sem pred seboj lisičji sledi a kmalu ugledam lisico samo, katera se je stiskala ob grmovje, kjer je grma zmanjkalo, je počepnila in se prav po trebuhu plazila naprej tako počasi, da je bilo komaj videti, da se premika. Čudno se mi je zdelo, da me ni čutila. Ko pridem bližje, zapazim na vodi tropo divjih rac, katere so se z glasnim vriščem dvignile v zrak, Lisica je sedla, ob jednem pa tudi mene zaslišala. Kakor bi mignil, je izginila.

Da ima pa lisica navadno lovsko srečo, dokazuje to, da se vidi ob vodi čestokrat ob lisičjem sledu perje od rac, kosov, jerebic, kokoši, i. t. d.

Ako je lisica posebno gladna, ima velik pogum. Videl sem lisico, ko je v snegu iskala mesne hrane. Prišel je psiček na njen sled in je skakal proti nji. Ko pride blizo, postavi se lisica na zadnji nogi ter pokaže psičku svoje ostre zobe. Psiček se ni dolgo premišljal, kar pobrisal jo je z glasnim bevkanjem.

Ne davno je prišla lisica pri belem dnevu na dvorišče hotela, kjer so jo zavohali psi ter jo gonili po vsem mestnem trgu vprek mostu v gozd.

Večkrat so videli lisico na večer prav na mestnem trgu.

Lisica ima veliko lovsko prakso. Ako čuje kak strel v daljavi, se ne zboji, marveč priteče gledat, ako bi ne bilo kaj za njo — kak obstreljen zajček, ali kaka tica.

Čestokrat se je že zgodilo, da je odnesla lisica ustreljenega zajca, pred očmi presenečenih lovcev.

Ko je bila nekoč tako predrzna, šli so lovci za njo, se ve, da lisice niso dobili, pač pa so zapazili sveže razkopano zemljo, v kateri je bil skrit baš ukradeni zajec

Lisica ima namreč navado, da zajca zakoplje in ga poje šele, ko se je ohladil. Ako najdeš zakopanega zajca; je dobro tam čakati, ker pride lisica gotovo ponj.

Neki lovec je bil tako srečen, da je vendar jedenkrat po mnogih poskusih ubil zajca. Skočil je preko žive meje s pota na njivo, da bi zajca pobral, ter se je že naprej smejal, kako se bo ž njim doma pobahal Od veselja so se mu rosile oči. A, kaj je to? Komaj je preskoči mejo, že vidi lisico, ki urno pobira zajca — njegovega zajca! Daleč ni bil od nje, a na puško je pozabil. Plane torej k lisici, da bi jo zagrabil, a ona je že z zajcem na drugi strani meje. Lovec skoči za njo na pot, lisica pa je že zopet na njivi. Tako sta plesala nekaj časa, dokler je lovec, misleč, sedaj mora lisico ugrabiti, segel z obema rokama proti njej in je kakor je dolg in širok pal, lisica pa je imela v tem dovolj časa, da je zajca odnesla. Lovec se je komaj pobral ter si obrisal svoje od žalosti solzne oči.

Neko poletje so videli lisico sleharni dan, ko je nosila iz vasi kokoši v gozd. Jedenkrat pa je ugrabila opoldne kokoš tik hišnega gospodarja, kateri je sekal drva, ter šla ž njo, dasi je kmet metal polena za njo in jo tudi jedenkrat zadel. Posrečilo se mi je, da sem našel luknjo ter da sem koj prvi dan ubil lisjaka in lisico. Mladiči so poginili v luknji. Lepo je bilo videti kako so mi kmetice iz bližnjih vasi ponujale jajec v zahvalo. da sem jih rešil toli požrešne lisice.

Pri luknji je dobiti lisico najlažje. Vender moreš biti zelo previden. Prav tiho pojdi tja. Tam se moraš tako postaviti, da te prebrisana lisica ne more ugledati od nobene strani. Treba je mirno čakati. Ako pušiš, boš čakal zaman. Lisica ne gre naravnost v luknjo. Ona pregleda prej ves svet okolu svojega doma, potem pa švigne v luknjo. Ako se čuti zasačeno, pobere svoje mladiče ob priliki, ter se preseli ž njimi v drugo luknjo.

Zgodilo se je že, da je lisica pri luknjinem vhodu renčala na kmeta, ki je pogledal v luknjo, da bi se uveril po sledu, so li mladiči še v luknji ali ne.

Ako hočeš dobiti lisico v zimsknm času, poglej najpoprej takoj po prvem snegu lisičje sledove. Kamor se navadi lisica zahajati, tam jo dobiš gotovo. Kjer je največ sledu, tam pomeči kosti, tice, suhih sliv ali kaj jednacega, in hodi sleharn dan gledat, kaj se je zgodilo Dva, tri dni ne boš zapazil nič druzega kakor svež sled. Lisica je bila prišla, a nastavljene hrane se ni dotaknila. Četrti dan pa je pobrala vse ter odnesla.

Da si bolj siguren, ponavljaj ta manever parkrat, potem pa hodi zvečer čakat. Najboljše je blizo gozda na pristavi.

Mraza, dolzega časa se ne smeš zbati. Akoravno se marsikdo temu lovskemu načinu posmehuje, je vendar te najzanimivejši.

Vse je postalo mirno v bližnji vasi. Ti sediš sam zakopan v krmo, pod streho.

Srce ti bije glasno, najmanjši šum te vznemiri, na vseh straneh imaš svoje oči, dihati se ne upaš. Tu se oglasi hripava sova, ondi uka čuk, tam daleč čuje se strel iz puške tatinskega lovca. Okoli tebe se preganjajo miši in delajo v krmi tak šunder, kakor da bi se ti bližal kak medved. Sedaj jo primaha zajec. Nekaj krme se je raztrosilo po tleh. Dobra došla! Vsede se prednjo uha kviško in mirno posluša. Ne gani se! Glej ga prav mirno, ko pa počne zbirati, tedaj dvigni puško in vstreli brez skrbi. Lisice ne boš prepodil. Zajca pusti ležati in pazi naprej. Nekaj časa bi minulo, morda četrt, morda pol ure potem pa pride za željena lisica. Koj, ko si jo ugledal, pritisni puško počasi in previdno na lice.

Lisica teče naravnost proti tebi, sem pa tam ji je kak grmiček na poti, ta se more mimogrede prevohati. Sedaj že čuješ cepetanje, a lisica se ustavi in gleda proti tebi Ne zaupa preveč nočnemu miru. Previdno gre bližje. Krasno žival, — a kaj je tam na tleh? — Pečenka! Pozna se lisici, kako je prijetno iznenadena, kajti njeno kretanje je sedaj vse drugo. Blizo se pa še ne upa. Beži par korakov nazaj, potem si gre zopet od druge strani ogledat zajca. To jo miče a težko je iti blizo. Nekaj časa jo še opazuješ, potem pa pritisneš, in — Bog daj srečo! — lisica je tvoja. Ako nisi zadel, ti ne pride več nazaj; kajti dobro si zapomni, kje jej preti nevarnost.

Tako zvani „čivink“ je menda vsakomur znan. Oponaša se klie sove, s katerim se privestijo razne tice in se vjamejo na nastavljene lepenke ali se jih pa strelja.

To je tudi lisici dobro znano.

Mnogokrat mi je prišla prav pred noge, a tako tiho in previdno, ter je zopet izginila, da nisem imel niti časa streljati.

Pogum pa zapelje lisico marsikaterikrat, da pozabi na previdnost. A čudno je, kako si zna ona o največ slučajih pomagati iz zadrege.

Zašla je bila neko noč v kmetiško hišo, kjer so imeli kokoši. Ropot v kuhinji je zbudil gospodinjo, katera je šla gledat, kaj je. Hišna vrata je pustila odprta. Išče in išče po veži kuhinji — nikjer nič. Tu ugleda lisico, ki se stiska v temen kotiček, naglo seže po burklje a lisica skoči v sobo in — bliskoma je bilo zunaj. Bila

je svetla noč. Lisica ni imela časa, premišljati se in je planila kar skozi dvojno zaprto stekleno okno na prosto.

Drugo potipa je morala svoj pogum drago plačati.

Neki kmet je imel obilo kokošij na podstrešji svoje hiše, katero je bilo z deščicami obito, in vrata kurnika so se udpirale noter in so bila tako prirejena da so se sama zapirala. Lisica pride skozi slamnato strebo v vežo in najde pot v kurnik, kjer se je vjela. Nepopisen vrišč kokošij je izgnal gospodarja iz postelje. Ta zleze v kurnik, a ko vidi lisica odprta vrata, hoče skozi nje vun planiti, toda urni kmetič zapre hitro vrata in tišči kar se da. Lisica je bila sicer že zunaj, a za rep se je bila vjela. Hipoma si ga je odgriznila in je že bila v veži, kjer jo je pričakovala gospodinja z lopato. Udariti se ni pustila, en skok, pa jo bila v — peči, kjer je še dobro gorelo, in kjer je našla smrt.

Lovci so se odpravili pred kratkim na lov. Ko pridejo do samotne hiše v gozdu, jim pravi gospodinja: „Oj, zakaj niste prej prišli, v mojem svinjaku je bilo vso noč tako lomastenje, da se nisem upala iti gledat.“

Lovec stopi k svinjaku, in ko ga odpre, vidi čudno žival švigati iz jednega kota v druzega. Posrečilo se ji je izbežati, a pozoren lovec jo je vendar ustrelil. Bila je lisica. Prišla je na svinjak po kokoši. Jedna deska je je popustila in lisica je pala zato v svinjak med prašiče. To je moral biti lep ples v svinjaku, kajti lisica je bila tako oskubljena, da ni imela nobene dlake več na sebi. To čudno, nago žival so lovci na mestu zakopali, Bali so se slabih dovtipov, kakoršne mora lovec često slišati Izvedel pa sem to vse jedno, zelo prosim častitega čitatelja, naj to tajnost — obdrži zase.

Ako človek opazuje lisico, bi večkrat dvomil o njeni previdnosti in bi ne veroval, da ima tako dober nos, kakov ga sploh hvalijo.

Neki dan sem izvedel, da so videli vsak večer, še pred solnčim zahodom, štiri lisice na njivah blizo gozda pred katerim leži travnik. Gozdni parobrek je ostro omenjen. Že sem jih čakal Izbral sem si prostor sredi parobka pod košatim hrastom tako, da sem mogel pregledati ves travnik. Listje sem popolnoma odstranil, da bi ne šumelo, ko bi se obrnil. Solnce je bilo še videti. Oglasi se najprvo kos v gozdu, potem srakoper na kolu sredi njive. Ti glasi so mi bili znani. Tiča sta naznanila prihod lisice. In res! Kakih sto korakov na levo pride lisica iz gozda, postoji in ko čuje na oddaljeni njivi kopanje, se obrne in gre naravnost proti meni. Vsako jamico, vsak grmiček je porabila v svoje varstvo a dasiravno je bila od mene še komaj pet korakov me ni zavohala. In ubil sem jo. Komaj pet minut potem mi pride mlada lisica, nič večji od mačke, prav za hrbet. Poslal sem jo za materjo.

Drugi dan sem stal sredi travnika, misleč, da lisice več ne bo, kar ugledam kakih 150 korakov pred seboj lisico, ki teče ob gozdni periferiji proti meni. Sredi travnika nisem mogel ostati. Kar se je dalo previdno, sem se spravil toliko do gozda, da me je samo jedna veja čez prsa pokrila, sicer sem bil popolnoma prost. Lisica mi pride skoraj prav do nog — in ni potreboval več pozornosti.

Korakal sem nekega dne po deželni cesti na lov. Ko pridem za prvo vas, vidim prav na prostem lisico, ki je lovila miši. Kaj sem hotel? Kar spustil sem se na štiri in se plazil do bližnje seči, kjer sem čakal. Lisica pride čedalje bližje, imel sem jo že na trideset korakov — mraz je bil, prsti so bili trdi, malo občutni in kar — zagrmi strel iz puške — v zrak. Lisica se spusti v beg jaz pomerim po njej, a bila je že 118 korakov od mene' ko se ustavi in pogleda proti meni nazaj — tisti hip pa je dobila svinca v uho in srce, da je na mestu obležala.

Utegnil bi kdo reči, da govorim latinski, a ni mi za to, da bi s tem dokazoval, kako izvrstno nese moja piperca, ali kako znam streljati — bil je srečen slučaj a lisico karakterizuje ta slučaj — njena neprevidnost po prvem strelu jo je ugonobila.

Sicer ima lisica jako trdo življenje. Dobila je že ves strel v glavo tako, da ji je spodna čelust proč odletela in ji je jedno oko izteklo, pa vendar je ušla.

Neki lovec je nosil ustreljeno lisico že par ur na hrbtu. Že ko se je pripližal svojemu domu, je čutil, da ga nekdo zadej cuka. Obrne se parkrat. a ne vidi nikogar — ko pa je prišel do živega, je moral lisico še jedenkrat ubiti.

Takih in jednakih slučajev pripeti se mnogo.

Lahko ki se še marsikaj zapisalo, a te vrstice, dasi ne prenašajo znabiti nič novega, naj zadoščajo v boljše izpoznavanja naše krasne roparice, katero popolnoma zatreti bi bilo škoda, tako za kmeta, kakor za lovca

Novice.

— **Osobna vest.** Kandidatura kranjskega dež. predsednika ekscelence barona Heina za mesto graškega namestnika se ni obistinila, kakor tudi ne kandidatura tržaškega namestnika grofa Goëssa. Oba ostaneta na svojih mestih, v Gradec pa pride dež predsednik iz Šlezije grof Clary, ki je sicer jeden najmlajših deželnih šefov.

— **Cerkvene vesti.** Č. g Fran Rajčevič, ekspozit v Trnju, je prezentiran za župnijo Grahovo. — Začasno je stopil v pokoj č. g. Martin Nemanjič, kapelan v Mirni Peči.

Jubilejne kolajne (medalje) Okoli 3 milijone 40.000 kolajn bo dne 2. decembra t. l. razdanih za spomin na cesarjev 50letni vladarski jubilej. Zlatih jubilejnih kolajn se je skovalo le 50, a še teh ne bodo razdali vseh, ker ni dovelj opravičencev. Vsaka zlata kolajna stane okoli 500 gld. Dobe jo tisti, ki služijo 50 ali več let zdržema cesarju. Na dvoru jo dobi poleg vladarja le še nadvojvoda Rainer. Vse kolajne skupaj stanejo okoli 1 milj. gold., kateri da cesar iz svoje privatne blagajne.

— **God pokojne cesarice** se je minolo soboto malone praznoval z mašami, katerih se je ljudstvo v velikem številu udeleževalo.

— **Narodna šola družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovcu** šteje letos 151 učencev in učenk in to navzlic silni agitaciji našin narodnih nasprotnikov.

— **Cesarjeva vladarska petdesetletnica.** Dan 2. decembra se bo v celi širni monarhiji cesarjeva vladarska petdesetletnica jako slovesno praznovala. V Ljubljani bo v predvečer občna razsvetljava. Dan 2. decembra pa bodo zaprti vsi uradi in bo sploh počivalo vse delo. Povodom te slavnosti bodo odlikovani tudi vsi načelniki desnici pripadajočih državnozborskih klubov, mej njimi tudi poslanca Povše in Bulat.

— **Nemški cesar Viljem** se je v sredo zvečer peljal skozi Ljubljano inod tod čez Trbiž na Nemško.

— **Poročil** se je g. Globočnik v Ljubljani, c. kr. poročnik v Celju, z gospč. Emo Povšetovo. Čestitamo!

— **Poročil** ss je g. Grobelnik trgovec v Ljubljani z gospč. Stegnarjevo. Čestitamo!

Volitve v okrajno bolniško blagajno celjsko se bodo vršile koncem meseca novembra. Doslej je bila blagajna v nemških rokah. Ako se bodo Slovenci potrudili, jo lahko pridobe. Čas bi bil že, da pride v slovenske roke

— **Devinski in nabrežinski izgredi pred sodiščem.** Ves teden, od prejšnjega do tega ponedeljka, so se pred tržaškim deželnim sodiščem vršile obravnave zaradi devinskih in nabrežinskih izgredov, ki so se primerili povodom umora cesarice. Na obtožni klopi je sedelo kacih 60 Slovencev, mej njimi devinski župan g. Ples, njegovi hčerki in devinska učiteljica gospč. Lavra Scholz. Obtoženci so bili večinoma obsojeni in zadela jih je strašna kazen, kajti sodišče jim je prisodilo od 2 let težke ječe do 14 dnij zapora. Župan Ples je dobil 8 mesecev ječe, obtožene gospodične pa so bile oproščene.

— **Ljubljanski knezoškof** se je v sredo povrnil iz Rima v Ljubljano in prevzel zopet vodstvo škofije.

— **Slovanska kršč.-socijalna zveza** priredi v nedeljo v Katoliškem domu shod, na katerem bo poročal gospod Sedmak o delavski zavarovalnici za starost.

— **Za vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani** sta vložili prošnji Gorjanska občina in Katoliško slovensko društvo za gorjanski okraj.

— **Najvišje sodišče in graško nadsodišče.** Te dni je bila obelodanjena razsodba najvišjega sodišča glede slovenskih razprae pri graškem nadsodišču. Razsodba pravi, da je prizivno sodišče v smislu § 13 starega obč. sodnega reda dolžno o slovenskih pravdah razpravljati slovensko prav tako, kakor je po starem postopniku slovenske vloge slovenski reševalo. Najvišje sodišče priznava v svoji razsodbi, da je graško nadsodišče postopalo nekorektno in protizakonito ter ukazuje v smislu § 77. zakona z dne 27. novembra 1890., da mora nadsodišče v slovenskih pravdah slovenski razpravljati.

— **Tržaški poštni in brzojavni ravnatelj** dvorni svetnik Pokorny je imenovan poštnim ravnateijem v Gradcu na mesto umirovljenega dvornega svetnika Grossa.

— **Dež. predsednik ekscelenca baron Hein** je bil te dni nekoliko bolan. Na lovu ga je komar pičil na glavo, ki je kmalu potem silno otekla. Na srečo je bil poklican zdravnik še o pravem času, kajti če bi bil prišel le jeden dan pozneje, bi bil gosp. dež. predsednik morda vsled zastrupljenja krvi že mrtev.

— **Napad.** Kranjski potovalni učitelj za vinarstvo Fran Gombač je bil te dni pri Vidmu ponoči napaden in tako hudo pobit, da so ga prenesli v bolnico v Brežicah.

— **Naša ravnopravnost.** V slovenski občini Soštanj ima novo sodno poslopje samo nemški napis.

— **Grozne smrti** sta 19. t. m, umrla otroka kočarice B. Zadražnik z Vinega vrha. Bila sta sama doma ter zanetila ogenj. Deček je umrl vsled opeklin, deklica pa se je zaduš iia.

— **Borba za zboljšanje plač goriškega in isterskega učiteljstva.** Pooblaščenci goriških in isterskih učiteljev, kateri imajo nalog, posredovati na najvišjih mestih v prid učiteljstva, so vložili prošnjo za avdijenco pri cesarju. Čim dobe obvestilo, da je avdijenca dovoljena, odpotujejo na Dunaj in vroče spomenico o gmotnem položaju primorskega učiteljstva cesarju, nje prepis pa ministerskemu predsedniku, naučnemu ministru, načelniku desnice in načelniku slovanske krščansko-narodne zveze.

— **Tovarno za šivalne stroje** nameravajo baje ustanoviti v Ljubljani in bo dotično podjetje v narodnih rokah. Želimo podjetju obilo sreče, a bojimo se, da se naša želja ne izpolni, ker Slovenci ne premoremo dosti kapitala, mala tovarna pa ne bo mogla konkurirati z izdelki velike tovarne.

— **Nova posojilnica.** V Sv. Križu pri Kostanjevici so ustanovili te dni novo posojilnico in sicer po Raiffeisenoem sistemu.

— **Visoka starost.** V Žužemberku je umrla v starosti 100 let znana precej premožna kramarica, imenovana „stoletna Nežika.“

— **Nezgoda.** Dne 16. t. m. je pustila pastarica triletnega otroka bogatega kmeta Rečana v logaških žiberšah na paši zravcu ognja in je šla za živino, ker je otroka zeblo, se je hotel malo ogreti ter prilegel prav blizo ognja, kjer se mu vname obleka in dete zgori na mestu po strašnih bolečinah.

— **Premetena tatica.** V cerkvi Jezusovega srca v Ljubljani je minoli teden neka ženska vkradla v molitev zamaknjeni prodajalki z dežele denarnico, v kateri je bilo 350 gld. Denarnico so našli na vrtu za ograjo, kamor jo je tatica v naglici vrgla. Tatico, katero je ukradena prodajalka prijela, so izročili policiji.

— **Sadnega trga,** ki je bil napovedan za drugo polovico tega meseca, ne bo, ker se je oglasile samo šest udeležnikov. Pač žalostno znamenje!

— **Grozna krivica** se je zgodila koroškim Nemcem. Železniško ministerstvo je odredilo, da morajo sprevodniki v slovenskih krajih na Koroškem izklicevati imena postaj v nemškem in slovenskem jeziku, vsled česar so Nemci kar obupani. So res veliki reveži!

— **Umrli.** Pri Sv. Barbari v Halozah je umrl kaplan č. g. Viktor Weixler. — V Železnikih je umrla v starosti 69 let gospa Ana Košmelj, mati znano narodne rodovine. — V Ljubljanskem uršulinskem samostanu je umrla sostra S. Borgia, poprej Franica Jenko, v starosti 22 let.

— **Smrtonosni papigi.** V vasi Rivveti pri Vidmu na Laškem je neki posestnik kupil dve papigi. Nekaj dnij pozneje so tri osebe v tisti hiši umrle za nalezljivo boleznijo. Zdravnik je preiskal papigi in dognal, da sta ti zanesli bolezen.

— **Kaznovan ritmojster.** Ulanski ritmojster grof Stolberg — Wernigerode je nekega svojih ulancev v jezi s sabljo zabodel, ker mu ni bil preskrbel take večerje, kakor mu je bilo naročeno. Vojno sodišče je obsodilo groía v jočo za 3 leta in 4 mesece in ga je izključilo iz vojske. Kako milo sodijo grofe na Nemškem.

— **Demonstracije v Pragi.** Zadnje dni so nemški visokošolci zopet začeli izzivati češko prebivalstvo zlate Prage Vsled teh izzivanj so se na raznih javnih mestih primerile večje rabuke. Nemci imajo pri teh izzivanjih namen. Z njimi hočejo prouzročiti demonstracije, da bi mogli tožiti in jadikovati, kako so zatirani in da bi v višjih krogih mogli obuditi nenaklonjenost proti Čehom, kar bi seveda ne ostalo brez političnih posledic.

lezen v vas. Seveda je takoj vse odredil, da se razširjanje bolezni ustavi.

— **Eksplozija v tovarni.** V Brunšviku je v ondotni cukrarni te dni nastala strašna eksplozija. Jedno poslopje je bilo do cela podrto in je bilo kacih dvajset delavcev, ki so se v njem nahajali, ubitih ali celo na kose raztrganih, mnogo druzih pa ranjenih. Ogenj se je razširil tudi na druga poslopja in je prouzročil ogromno, več milijonov znašajočo škodo. Eksplozija je nastala vsled neprevidnosti necega delavca.

— **Muhasti ljudje.** Neki amerikanski nabiralec avtografov je v časopis.h razpisal 100.000 dolarjev za pristen rokopis Shakespearja! Za kos popisanega papirja četrt milijona gold.! Bržčas niti za ta denar ne dobi kar išče. Vsega skupaj je doslej znanih samo štiri Shakespearovih rokopisov, mej temi so trije, katerih pristnost je dvomljiva. Jeden rokopis ima angleški muzej v Londonu. Plačal je zanj 36.000 gld.

— **Krojaška vas.** Kacih 160 kilometrov od Moskve leži vas Belomut, največja vas na Ruskem in znamenita radi tega, ker se prebivalstvo bavi izključno samo s krojaštvom. Vas šteje 10.000 prebivalcev in otroci se bavijo z izdelovanjem konfekcije, s katerimi izdelki zalaga ta vas več velikih mest.

— **Madjarski škandali.** Ni ga dneva, da bi ne bilo čitati o kacih škandalih na Ogerskem Najnovejša sta naslednja: 1. Ravnatelj madjarske galerije Pulszky je pred več leti pri nekem trgovcu z umetninami v Milanu kupil za 80.000 gl. slik in umetnin. Ko so nakupljene stvari prišle v Pešto, se je izkazalo, da so brez vrednosti. Proti Pulszkemu, kateri je bil pri tej kupčiji hotel najmanj 40.000 gld. prislepariti za svoj žep, se je začela kazenska preiskava, a ta preiskava je bila ustavljena, češ, da je Pulszky norec. Pulszky je šel za nekaj časa v blažnico, ogerska vlada pa ni hotela plačati kupljenih stvarij. Milanski trgovec je tožil in ogerska vlada je bila obsojena na plačilo. Madjari pa niso dobri plačniki In kakoršni so Madjari, takšna je tudi njih vlada. Tudi ta ni hotela plačati. Pred kratkim pa jo je prebrisani Lah vender ujel. V Milanu je bila namreč te mesece mejnarodna svilarska razstava, katere se je udeležila tudi Ogerska. Trgovec z umetninami je dal v Milanu razstavljene ogerske svilarske izdelke zarubiti in je pronzročil, da so se javno prodali. Ogerska vlada mora seveda razstavljalce oškoditi, a kar je najbolje, oglasil se je zdaj tudi Pulszki in zahteva pokojnino in pa odpust iz drš. službe še 15000 gld. Odškodnine! To je res fino. Zanimiv je tudi drugi slučaj. Proti židovski firmi Engel & Sin v Pečuhu se je začela kazenska preiskava. Ta firma je ponarejala vino na debelo Komaj je stvar prišla pred poklicano oblast v Pešto, je svetnik baron Spleni preiskavo svojevoljno ustavil. Ministerstvo je za to pravočasno izvedelo in je začelo proti Spleniju energično postopati, ker ni dvoma, da je bil podkupljen.

— **Žalosten konec.** V bolnici pariške kaznilnice je te dni nagloma umrl sin slavnega ruskega vojskovodje in dolgoletnega guvernerja ruske Poljske generala Gurka. Končalo se je življenje moža, ki je bil rojen pod srečno zvezdo, a je vsled svoje malopridnosti prišel kot navaden hudodelec v ječo. Nikolaj Gurko je bil častnik v ruski mornarici. Zaradi dolgov je pustil vojaško službo. Pred nekaj tedni je prišel na Francosko in je v Monaku zaigral ves svoj denar. Iž te stiske si je hotel pomagati z zločinstvom. V hotelu je napadel ruskega generala Polovceva, ga zabodel in ko je mislil, da je napadenec mrtev, ga oropal. A Polovcev ni bil mrtev in tako je prišla policija mlademu hudodelcu na sled ter ga je zaprla. Prepeljali so ga v Pariz. Tam ga je v ječi obiskal njegov starejši brat, polkovnik. Čim je ta odšel, se je zaprti Nikolaj Gurko zgrudil in je kmalu potem umrl. Trdi se, da mu je brat dal strupa in mu tako pomagal, končati zaigrano življenje. Sodišče je seveda odredilo strogo preiskavo in razglasilo, da je Nikolaj Gurko umrl naravne smrti, ali kakor se že pri takih uradnih razglasih navadno, tudi temu neče nihče verjeti.

Da naše bralce in prijatelje škode varujemo, smo primorani, jih opozoriti, da se zopet poskuša, posnemanja obče priljubljene Kathreiner-Kneippove sladne kave v trgovino spraviti. Sploh se to poskuša na deželi, kjer ljudstvo še ni dosti v dobroti prave robe podučeno. Mi svarimo vsakega, da ne kupi drugo sladno kavo kot le pravo, katera je v belo-modrih izvirnih zavojih s podobo župnika Kneippa kot varstveno znamko z imenom „Kathreiner“. Samo to sladno kavo je priporočil gosp. župnik Kneipp in le ta ima okus in dišava po bobovi kavi.

Phoenix pomada za lase

je bila na razstavi za zdravstvo in postrežbo bolnikov v Stutgartu 1890 l. odlikovana z darilom in je po izrazu zdravnikov in tisučih zahvalnih pisem edino reelno in neškodljivo sredstvo za gospode in dame, da si ohranijo bujno rast las, in katera zapreči izpadanje las in odstrani tekoj vse lišaje.

Za uspeh in neškodljivost se jamči!

Cena lončka **80 kr.** po poštnem povzetju.

K. Hoppe,

10 –26 Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14.

Loterijske srečke

V Lincu dne 19. novembra t. l.: 56, 18, 58, 31, 6.
V Trstu dne 19. novembra t. l.: 31, 75, 10, 24, 29.
V Pragi dne 23. novembra t. l.: 59, 42, 15, 41, 32.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 25. novembra 1898. Pšenica gl. 10.40kr. rž gl. 9.— kr., ječmen gl. 7.— kr., oves gl. 6.50 kr. ajda gld. 9.50 kr., proso gld. 7.50 kr., turšica gld. 6.25 kr. leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 8·— kr Vse cene veljajo za 100 kgr.)

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani na Bregu št. 12

se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.

Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela v eni ali večih barvah.**

Vse po najnižji ceni okusno in hitro.

V zalogi ima mnogo **knjig za mladino** ter razne **muzikalije.**

Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.

Zahvale!

Spoštovani gospod!

Zahvaljam Vas, da sté mi poslali tako izvrstno zdravilo proti kašlju in prsni bolezni. Porabil sem jedno steklenico trpotćevega soka, kašelj in prsna bolezen mi je skoro prenehala. Pošljite mi takoj še tri steklenice Vašega izvrstnega trpotćevega soka, a zraven še tudi 2 zavitka čaja proti kašlju. Z velespoštovanjem

Vaš hvaležni
JAKOB SUPPAN.
V Divači, 19. oktobra 1897.

Trpotčev sok (Spitzwegerich Saft), kateri deluje tako izvrstno proti kašlju, prsnim boječinam, hripavati, težkemu dihanju pa tudi za stare bolezni, dobiva se vedno svež v lekarni pri Zrinjskem, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Naj pazi vsakdo na varnostno znamka, ker samo tisti trpotčev sok je iz moje lekarne, ki ima na steklenici sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega, hrvatskega bana.

Cena steklenici trpotčevega soka s točnim navodilom je 75 kr.

Razven trpotčevega soka je dobro rabiti proti kašlju tudi planinski čaj.

Cena jednega zavitka planinskega čaja proti kašlju je s točno pošiljatvijo 35 kr.

Oboje se pošilja vsak dan po poštnem povzetju. Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček še 20 kr.

Lekarna pri Zrinjskem
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Cénjeni gospod lekârnik!

Pred kratkim časom sem naročil od Vas jedno stéklenico krepilnih švedskih kapljie, naredile so meni in mojim znancem tako dobro, da Vas moram za to dobro zdravilo nájtopleje zahvaliti. Blagovolite mi za moje znance še tri steklenice po 80 kr. po poštnem povzetju poslati.

S spoštovanjem
VID ZANIĆ.
Modruš, dne 26. maja 1898.

Prave krepilne švedske kapljice delujejo izvrstno proti vsem želodčnim bolečinam, popravljajo prebavljenje, čistijo kri, krepijo želodec. Po teh kapljicah izginejo vse želodčne in črevesne bolezni, a dobi se dober apetit

Paziti je treba na varnostno znamko, ker samo tiste švedške kapljice so iz moje lekarne, ki imajo na steklenici sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega, hrvatskega bana.

Cena jedne steklenice krepilnih švedskih kapljic s točnim navodilom je 80 kr.

Pošilja se vsak dan po poštnem povzetju.

Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček 20 krajcarjev.

Lekarna k Zrinjskemu
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Naročila, katere znašajo 5 gld. in več, se pošiljajo poštnine prosto.

Zelo spoštovani gospod!

Moja žena je ležala tri mesce vsled trganja in bolečin v kosteh. Precej, ko je začela rabiti Vaše »mazilo proti kostnim bolečinam« je vstala že čez tri dni, in danes hvala Bogu, hodi. Zahvaljujoč se Vam za to izvanredno mazilo ostajam

pokoren sluga
Bartol Lisički.
Strmec pri Stulici, 22. aprila 1898.

Mazilo proti kostnim bolečinam (Fluid) je prav dobro zdravilo proti trganju in zbodanju v kosteh, protinu, bolečinam v križu, proti prehlajenju, pri prepihu i t. d. Mazilo krepi oslabele žile in krepi stare ljudi, ki trpijo slabost na nogah.

Vsaka steklenica mora imeti varnostno znamko t. j. sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega hrvatskega bana, ker samo tisto mazilo je iz moje lekarne, ki nosi to varnostno znamko na steklenici.

Cena jedne steklenice mazila proti kostnim bolečinam s točnim navodilom je 75 kr.

Pošilja se vsak dan po poštnem povzetju.

Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček še 20 kr.

Lekarna pri Zrinjskem
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.